

مسئولیت مدنی و بیمه ورزشی

*دکتر نجادعلی الماسی * محمدعلی انیسی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۸/۱۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۹/۱۶

چکیده

ورزش و فعالیت‌های مربوط به آن گاهی با حوادث و آسیب‌هایی برای اهالی ورزش به خصوص ورزشکاران همراه بوده و برای آنان خسارت‌هایی نیز به وجود آورده است، مسئولیت مدنی وظیفه بررسی مسایل مربوط به خسارت، میزان مسئولیت اشخاص و نحوه جبران آن‌ها را به عهده دارد. راه‌های زیادی برای پیش‌گیری و جبران خسارت حوادث ناشی از فعالیت‌های ورزشی وجود دارد که یکی از مهم‌ترین آن‌ها استفاده از بیمه است. بیمه‌هایی که در ورزش کاربرد دارند را می‌توان «بیمه ورزشی» نامید و از جمله آن‌ها بیمه‌های مسئولیت مدنی ورزشی و بیمه حوادث ورزشی هستند. شرکت‌های بیمه با عرضه این نوع جدید از بیمه‌نامه‌ها و اهالی ورزش با استفاده از آن‌ها می‌توانند با آرامش خاطر بیشتری به انجام فعالیت‌های ورزشی بپردازند. هدف از نگارش این مقاله معرفی نوع جدیدی از بیمه به نام «بیمه ورزشی» به شرکت‌های بیمه و اهالی ورزش به عنوان یکی از راه‌های پیش‌گیری و جبران خسارت حوادث و آسیب‌های ناشی از فعالیت‌های ورزشی می‌باشد که در نتیجه می‌تواند کمک شایانی به رشد ورزش کشور نماید.

واژگان کلیدی: مسئولیت مدنی، بیمه ورزشی، حوادث، خسارت.

* استاد دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه تهران
** کارشناس ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی
lawyermaa@yahoo.com

مقدمه

حقوق به عنوان یک علم گسترده و عام دارای وظایف بسیار مهمی است که به تبع آن نیازهای اشخاص و جامعه را مرتفع می‌نماید. در زندگی امروزه انسان‌ها به دلیل وجود ضرورت‌ها و مسایل اجتماعی امکان به وجود آمدن ضرر و خسارت برای اشخاص دور از انتظار نیست، وظیفه علم حقوق این است که به بررسی و تحلیل این رویدادها بپردازد. مسئولیت مدنی به عنوان یکی از زیر مجموعه‌های علم حقوق این وظیفه بزرگ را به عهده دارد و باید کلیه مسایل مربوط به ورود ضرر، اثبات مسئولیت و روش جبران خسارت‌ها را مورد بررسی قرار دهد. جهانی شدن ورزش و استقبال بسیار زیاد اشخاص در تمام کشورها باعث گردیده است که مسایل جدیدی در این عرصه به وجود آید و مورد توجه حقوق‌دانان قرار گیرد که این امر منجر به تاسیس «حقوق ورزشی» گردید. به طور کلی حقوق ورزشی عبارت است از: قواعد و مقرراتی که در ورزش کاربرد دارند و روابط اشخاص فعال در این حوزه را تنظیم می‌نماید، به بیان دیگر حقوق ورزشی ناظر بر کلیه موارد حقوقی در ورزش است و مسایل مربوط به آن را مورد بررسی قرار می‌دهد.^۱

ورزش در حال حاضر از جهت‌های گوناگونی از قبیل: سلامتی، تفریحی، سیاسی و اقتصادی مورد عنایت خاصی واقع شده که از آن به عنوان «صنعت ورزش» نیز یاد می‌کنند. اشخاص بسیار زیادی در این حوزه فعالیت دارند، جوانان و ورزشکاران که به نوعی سرمایه‌های هر مملکتی محسوب می‌شوند به صورت حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای مشغول فعالیت هستند که هر لحظه امکان وقوع آسیب و حوادث برای آن‌ها در حین فعالیت‌ها و مسابقه‌های ورزشی وجود دارد، به همین علت ممکن است برای اشخاصی مثل: مدیران ورزشی، مربیان، سرپرستان، مسئولان مدارس و دیگر اشخاص به علت

۱. محمدعلی، انیسی، «حقوق ورزشی»، ماهنامه مدرسه حقوق، کانون وکلای دادگستری اصفهان، شماره

وجود تقصیر یا عدم انجام وظیفه مسئولیت‌های قانونی به وجود آید. در حال حاضر اشخاص تلاش می‌کنند تا با استفاده از امکاناتی که وجود دارد با آرامش خاطر بیشتری به فعالیت بپردازند، بیمه می‌تواند به این اشخاص فعال و مسئول در ورزش کمک نماید تا با استفاده از انواع بیمه‌ها به فعالیت خود در عرصه ورزش ادامه دهند. در صورت وقوع حادثه و ایجاد خسارتی که باعث محکومیت آن‌ها به جبران خسارت شود، شرکت‌های بیمه خسارت‌ها را جبران می‌نمایند که در نتیجه اشخاص مسئول دچار عسر و حرج نمی‌شوند و از طرف دیگر حقوق زیان‌دیده‌گان رعایت خواهد شد. اشخاص فعال در ورزش می‌توانند با استفاده از انواع بیمه‌ها با طیب خاطر به انجام فعالیت بپردازند و در صورت وقوع آسیب و خسارت شرکت‌های بیمه از آنها حمایت می‌نمایند. در این مقاله کاربردی سعی گردیده است بیمه‌های مرتبط با ورزش مورد تحلیل و بررسی قرار گیرند و به نوعی یکی از راه‌های جبران خسارت و هم‌چنین یکی از حمایت‌کنندگان پس از وقوع آسیب و خسارت معرفی گردد تا شرکت‌های بیمه با گسترش بیمه‌های ورزشی و اهالی ورزش با استفاده از این بیمه‌ها بتوانند با آرامش خاطر بیشتری به فعالیت ورزشی بپردازند. مطالب این مقاله با توجه به کمبود منابع موجود در این زمینه جمع‌آوری و پس از بررسی و تحلیل، نظریه‌ها و پیشنهادهای جدیدی در مورد بیمه‌های ورزشی ارائه گردیده است.

گفتار اول: مسئولیت مدنی

مسئولیت کلمه عربی و معادل فارسی آن پاسخ‌گویی، مسئول بودن، موظف به انجام دادن امری می‌باشد و در اصطلاح حقوقی مسئولیت عبارت از پاسخ‌گویی شخص در قبال اعمالی است که عرفاً به او استناد داده می‌شود که ضمانت اجرای قانونی آن برحسب نوع مسئولیت متفاوت است. به طور مثال: در امور کیفری مسئول بودن عبارت از تحمل مجازات قانونی مترتب بر جرم است ولی در امور مدنی عبارت است از التزام به جبران خسارت ناشی از فعل به حکم قانون، بنابراین مسئولیت مدنی عبارت است از:

۳۰.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال نهم، شماره سی و چهارم، زمستان ۱۳۹۵

«التزام و تعهد قانونی شخص به جبران ضرر و زیانی است که در نتیجه عمل مستند به او به دیگری وارد شده است.»^۱ البته ممکن است این الزام ناشی از عمل مستند به خود اشخاص نباشد مثل مسئولیت کارفرما یا متصدی حمل و نقل.

انسان آزاد و عاقل از پیامدهای کارهای خویش آگاه و مسئول آن است، بنابراین مسئولیت شخص نسبت به جبران خسارت ناشی از اعمال خود قاعده‌ای طبیعی و موافق قاعده می‌باشد. در حقوق کامن لا اصطلاح مسئولیت با خطا و تقصیر درهم آمیخته و مسئولیت ناشی از خطا^۲ به اختصار «حقوق خطاها» نامیده می‌شود؛ حتی با عنوان‌های ویژه دیگری مانند: تجاوز، مزاحمت، اهانت و جعل مطرح می‌شود همانند قانون مدنی ما که به پیروی از فقه امامیه عنوان‌های ضمان قهری را در اتلاف، تسبیب، غصب و استیفا خلاصه می‌کند ولی در نظریه‌های جدید نویسندگان کوشیده‌اند که از قالب محصور و سنتی خارج شوند و نظریه عمومی مسئولیت را ارایه کنند مثل تحولی که از نظام عقود معین به سوی قواعد عمومی قراردادها در حقوق مدنی ما صورت پذیرفته است.^۴

این قاعده از دیرباز وجود داشته است که «هر کس به دیگری ضرر بزند باید آن را جبران کند مگر در مواردی که اضرار به غیر به حکم قانون باشد یا ضرری که به شخص وارد آمده است ناروا و نامتعارف جلوه نکند.» در حقوق کنونی نیز مبنای مسئولیت مدنی همین قاعده است منتها چون زیان‌هایی که از کار اشخاص به دیگران می‌رسد گاه لازمه زندگی اجتماعی است، همه بحث‌ها بر این است که معلوم شود در کجا زیان وارد شده ناروا و خلاف عرف است و باید جبران شود و در چه مورد آن را

۱. علیرضا، باریکلو، مسئولیت مدنی، چاپ اول، نشر میزان، ۱۳۸۵، ص ۲۲

2. Tortious liability

3. Torts law

۴. ناصر، کاتوزیان، الزام‌های خارج از قرارداد، جلد اول، چاپ هفتم، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۶،

مسئولیت مدنی و بیمه ورزش..... ۳۱

به حکم ضرورت باید تحمل کرد.^۱ به طور کلی هدف از مسئولیت مدنی جلب رضایت زیان‌دیده، مجازات عامل، برقراری نظم و امنیت اجتماعی و احقاق حقوق زیان‌دیده می‌باشد.

در نظام حقوق ایران و نیز بیشتر نظام‌های حقوقی برای تحقق مسئولیت مدنی وجود سه رکن همواره لازم می‌باشد که این ارکان عبارتند از: فعل زیان‌بار، ضرر و رابطه سببیت بین فعل و ضرری که وارد شده است. این سه شرط را می‌توان شروط ثابت مسئولیت نامید زیرا وجود آنها در هر حال برای تحقق مسئولیت ضرورت دارد، تا شخصی فعل زیان‌باری را مرتکب نشود و به دیگری ضرر یا خسارتی نرسد و ضررها در نتیجه آن فعل زیان‌بار وارد نشود مسئولیت محقق نمی‌گردد و هر زیان‌دیده‌ای نمی‌تواند بدون اثبات این شرایط برای جبران زیان‌های خود به دیگری رجوع کند.^۲

گفتار دوم: بیمه و انواع آن

هم‌زمان با پیشرفت جوامع شاهد گسترش صنعت بیمه در همه کشورها هستیم زیرا بیمه نقش بسیار مهمی را در هنگام وقوع حادثه و ضرر ایفا می‌نماید. بیمه امروزه در همه امور زندگی انسان‌ها نقش بسیار مهم و موثری دارد که از جهت‌های گوناگون قابل بحث و بررسی است، در این گفتار ابتدا بیمه را تعریف و سپس انواع آن را بیان خواهیم نمود.

بند اول) تعریف بیمه

درباره اصالت کلمه بیمه بین اهل فن اختلاف نظر وجود دارد که بعضی آن را فارسی و مأخوذ از کلمه بیم به معنی ترس، خوف می‌دانند و تصور می‌کنند بیمه متضاد بیم و منظور از آن ایجاد امنیت در مقابل خطری است که موجب بیم و ترس باشد و

۱. ناصر، کاتوزیان، وقایع حقوقی، چاپ یازدهم، انتشارات شرکت سهامی انتشار، ۱۳۸۵، ص ۱۳

۲. محمد، معین، فرهنگ فارسی (یک جلدی)، چاپ سوم، انتشارات ساحل، ۱۳۸۴، ص ۲۲۹

۳۲.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال نهم، شماره سی و چهارم، زمستان ۱۳۹۵

عده‌ای دیگر عقیده دارند این کلمه از زبان هندی گرفته شده است. هم‌اکنون لغت بیمه مورد استعمال کشورهای اردو زبان می‌باشد و معادل بیمه در زبان عربی کلمه «التامین» است، در زبان انگلیسی^۱ و فرانسه^۲ نیز کلماتی وجود دارد که همگی مفهوم تامین و تضمین را می‌رسانند.

تعریف‌های مختلفی از بیمه ارایه گردیده است که برای آشنایی بیشتر به برخی از آنها اشاره می‌نماییم، در تعریف اول بیمه: «پوشش قراردادی است که به موجب آن یک طرف پرداخت یا تضمین پرداخت غرامت دیگری را در قبال زیان حادثه بر اثر واقعه احتمالی یا خطر معینی تقبل نماید.»^۳ در تعریف دوم بیمه: «عملی است که به موجب آن شخصی به عنوان بیمه‌گر در مقابل دریافت عوضی به نام حق بیمه یا وجه اشتراک به موجب قوانین و تعرفه‌های خاص جبران تعدادی از حوادث موجب خسارت از قبیل زلزله، حریق و غیره را به عهده می‌گیرد به طوری که عوض مزبور در صورت وقوع حادثه و پرداخت آن به بیمه‌گذار معادل خسارت وارده باشد.»^۴ در تعریف سوم بیمه: «عملی است که اشخاص با پرداخت وجهی، قراردادی منعقد می‌کنند در صورتی که موضوع بیمه گذاشته شده به نحوی از انحا در مخاطره افتاد، شرکت بیمه از عهده خسارت برآید.»^۵

ماده یک قانون بیمه مصوب ۱۳۱۶ بیمه را چنین تعریف می‌نماید: «بیمه عقدی است که به موجب آن یک طرف تعهد می‌کند در ازای پرداخت وجه یا وجوهی از طرف دیگر در صورت وقوع یا بروز حادثه خسارت وارده بر او را جبران نموده یا وجه معینی بپردازد. متعهد را بیمه‌گر، طرف تعهد را بیمه‌گذار و وجهی که بیمه‌گذار به بیمه‌گر

1. Insurance

2. Assurance

۳. جعفر، معزی، حقوق بیمه شخص ثالث، چاپ اول، انتشارات آوند اندیشه، ۱۳۸۶، ص ۲۸

۴. محمدجعفر، جعفری لنگرودی، ترمینولوژی حقوق، چاپ چهاردهم، انتشارات گنج دانش، ۱۳۸۳،

ص ۱۱۲

۵. محمد، معین، منبع پیشین، ص ۲۳۰

می‌پردازد حق بیمه و آنچه را که بیمه می‌شود موضوع بیمه نامند.» این تعریف صرفاً حقوقی و قراردادی تنها بیان‌کننده تعهدات طرفین عقد است لذا تعهد بیمه‌گر در واقع پرداخت مبلغ معینی نیست بلکه تامین مالی بیمه‌گذار است که امری ذاتاً مطلوب و مورد توجه است. مطابق تعریف تکنیکی بیمه: «عملیاتی است که در آن بیمه‌گر افرادی (بیمه‌گذاران) را که در معرض حادثه و ریسک خاصی قرار دارند، سازماندهی می‌کند و از محل مبالغی که از جمع حق بیمه‌های دریافتی فراهم شده از بیمه‌گذارانی که این حادثه عملاً برای آنها تحقق می‌یابد رفع می‌نماید.» نقش بیمه‌گر در این تعریف مدیریت جمع‌آوری شده و محاسبه علمی میزان حق بیمه‌ای است که باید از بیمه‌گذاران اخذ شود تا بتواند عملاً خسارت‌های تحقق یافته را جبران کرده و پوشش دهد. افراد به تنهایی در مقابل سرنوشت بسیار ضعیف و آسیب‌پذیرند و این امر از نظر روانی موجب احساس ناامنی و از نظر اقتصادی باعث ضعف و عدم امکان پذیرش ریسک فعالیت می‌شود. فعالیت و مسئولیت‌پذیری مستلزم اطمینان به آینده است، هر چند بیمه موجب محو حوادث نمی‌شود ولی با تقسیم آثار نامطلوب آن میان جمع بیمه‌گذاران می‌توان آثار آن را به شدت کاهش داد.^۱

بند دوم) انواع بیمه

بیمه زمینه و تنوع بسیار زیادی دارد و ریسک‌های گوناگونی را تحت پوشش قرار می‌دهد به نحوی که امروزه کمتر خطر و تهدیدی را می‌توان یافت که از شمول بیمه خارج باشد ولی علی‌رغم تنوع موجود، قراردادهای بیمه در چند تقسیم‌بندی کلی قرار می‌گیرند. قراردادهای بیمه براساس طبیعت تعهدهای قراردادی بیمه‌گر و بیمه‌گذار به بیمه خسارت و بیمه اشخاص تقسیم می‌شود: در بیمه خسارت‌ها، تعهدهای بیمه‌گر با توجه به خسارت‌های وارده متفاوت خواهد بود. در واقع هدف بیمه خسارت‌ها حفظ سقف دارایی بیمه‌گذار است و چنانچه این دارایی به لحاظ صدمه به اموال بیمه‌گذار یا

۱. ایرج، بابایی، حقوق بیمه، چاپ هفتم، انتشارات سمت، ۱۳۸۷، ص ۱۹

۳۴.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال نهم، شماره سی و چهارم، زمستان ۱۳۹۵

افزایش بدهی او به واسطه مسئولیت در مقابل ثالث کاهش یابد بیمه‌گر مکلف خواهد بود کاهش دارایی را ترمیم کند. در مقابل بیمه اشخاص معمولاً ارتباطی به میزان دارایی بیمه‌گذار و کسر دارایی او در پی بروز خطر موضوع بیمه ندارد و بیمه‌گر متعهد می‌شود در صورت بروز حادثه مبلغی را به بیمه‌گذار یا ذینفع بپردازد.

الف) بیمه خسارت‌ها

بیمه خسارت‌ها بر اصل جبران خسارت‌ها استوار است. مطابق این اصل ذینفع بیمه در هیچ مورد نمی‌تواند بیش از خسارت‌های وارده مبلغی دریافت نماید و لذا بیمه موجب افزایش دارایی نمی‌شود. این بیمه تضمین‌کننده سطح دارایی، به واسطه ترمیم کسر دارایی مثبت و پرداخت به ازای افزایش دارایی منفی است. بیمه خسارت‌ها به دو بخش عمده بیمه اموال و بیمه مسئولیت تقسیم می‌شود:

۱) بیمه اموال

در بیمه اموال موضوع تعهد بیمه‌گر جبران خسارت‌های وارده به اشیا است و بیمه اموال از قدیمی‌ترین انواع بیمه محسوب می‌شود. هدف بیمه اموال جبران خسارت‌هایی است که بیمه‌گذار مستقیماً از لطمه به اموال و دارایی خود تحمل می‌نماید که می‌توان به بیمه بدنه اتومبیل، بیمه آتش‌سوزی، بیمه سرقت اشاره نمود.

۲) بیمه مسئولیت

بیمه مسئولیت بیمه‌ای است که مسئولیت بیمه‌گذار را در قبال اشخاص ثالث تحت پوشش قرار می‌دهد. در واقع این بیمه بدهی‌ای را که در پی ایراد خسارت به غیر بر دوش بیمه‌گذار گذاشته شده را تامین می‌نماید و به «بیمه بدهی یا دارایی منفی» نیز معروف هستند، بیمه مسئولیت اتومبیل (شخص ثالث) و بیمه مسئولیت کارفرما از مهم‌ترین بیمه‌های مسئولیت محسوب می‌شوند.

ب) بیمه اشخاص

موضوع بیمه اشخاص تمامیت جسمانی بیمه‌گذار است. در صورت تحقق هر یک از خطرهای موضوع بیمه، بیمه‌گر موظف است مبلغ مشخصی را که در قرارداد تعیین شده فارغ از میزان خسارت یا آن‌چه در نظام حقوقی معادل جبران خسارت وارده لحاظ و به ذینفع بیمه پرداخت نماید. تعیین مبلغ قابل پرداخت عمدتاً توسط بیمه‌گذار صورت می‌گیرد، به همین دلیل برخی به جای بیمه اشخاص اصطلاح «بیمه سرمایه» را در این‌باره به کار برده‌اند.^۱ بیمه اشخاص به سه گروه تقسیم می‌شود:

۱) بیمه درمان

در این گروه بیمه‌گر متعهد می‌شود که کلیه هزینه‌های درمانی و بیمارستانی هر یک از بیمه‌شدگان را براساس شرایط قرارداد و با رعایت فرانشیز توافق شده که قابل پرداخت باشد را جبران نماید. به طور کلی تعهدهای بیمه‌گر شامل هزینه‌های پزشکی، دارویی، جراحی می‌باشد.

۲) بیمه عمر

بیمه عمر از دیدگاه حقوقی قراردادی است که به موجب آن بیمه‌گر در مقابل دریافت حق بیمه از بیمه‌گذار متعهد می‌شود که در صورت فوت یا حیات بیمه شده در زمان معین مبلغی به عنوان سرمایه یا مستمری به استفاده‌کننده (بیمه‌گذار یا شخص ثالث) تعیین شده از طرف او و یا وراث او پردازد.

۳) بیمه حوادث

موضوع بیمه حوادث سانحه و حادثه‌ای است که می‌تواند منجر به فوت، نقص عضو، از کارافتادگی دائم یا موقت باشد و تعهد بیمه‌گر پرداخت غرامت معین در صورت وقوع هر یک از حوادث مشمول بیمه است. بیمه حوادث به صورت‌های

۳۶.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال نهم، شماره سی و چهارم، زمستان ۱۳۹۵

گوناگونی صادر و استفاده می‌شود که برخی از آنها عبارتند از: بیمه حوادث انفرادی، دانش‌آموزی، نروزی و بیمه حوادث ورزشی.

گفتار سوم: بیمه ورزشی

امروزه دنیا با تغییرهای زیادی مواجه است که باید خطرهای مالی و غیرمالی با دقت بیشتری کنترل و مدیریت شود، بسیاری از صناعت‌ها با این قضیه عجیب هستند که ورزش نیز از این قاعده مستثنی نیست خصوصاً ورزش‌هایی که امروزه به صورت صنعت شناخته می‌شوند. نهادها و باشگاه‌های ورزشی برای پائین آوردن و کاهش احتمال خطر می‌توانند از بیمه‌های ویژه‌ای استفاده کنند، هدف از این کار انتقال خطر از نهادها و باشگاه‌های ورزشی به شرکت‌های بیمه است. در حال حاضر فعالیت‌های کم‌خطر مدیران ورزشی یا دیگر عوامل باشگاه می‌تواند به عنوان یک امر خطرناک تلقی گردد، از این گذشته برای بازیکنان و ورزشکاران در حین انجام فعالیت‌های ورزشی در یک لحظه می‌تواند حادثه‌ای ناگوار رخ دهد.

تاکنون تیم‌های ورزشی گوناگونی در جهان به هنگام عزیمت برای مسابقه‌ها و اردوهای ورزشی دچار حادثه شده‌اند که این سوانح در برخی موارد منجر به مرگ و از بین رفتن همه آنها شده است، در شکل دیگر بسیاری از نهادها و باشگاه‌های ورزشی در مقاطع بحرانی، کسر بودجه و وضع نابسامان مالی را تجربه کرده‌اند که یا منحل گردیده و یا روزهای سختی را سپری کرده‌اند و این به دلیل عدم وجود حامی و پشتیبان مناسب بوده است. پس با توجه به موارد ذکر شده همه نهادهای ورزشی، باشگاه‌ها، مدیران، مربیان، ورزشکاران، تماشاگران و دیگر اشخاص باید از کلیه مشکل‌ها به خصوص مشکل‌های مالی که در پیش رویشان قرار دارد آگاهی داشته و فنون و روش‌هایی که بتوانند با استفاده از آنها این زیان‌ها را تقلیل دهند را نیز بشناسند و مورد استفاده قرار دهند.^۱

۱. روح‌اله، نجمی، بررسی پوشش بیمه‌ای بازیکنان لیگ حرفه‌ای ایران و ژاپن، پایان‌نامه کارشناسی

موسسه‌های ورزشی در برابر سوده‌های سرشاری که از ورزش نصیب آنها می‌شود، موظف به بیمه نمودن ورزشکاران درخطرند. بیمه کردن ورزشکاران یکی از وسایل ایمنی است که می‌تواند آنان را در صورت بروز حادثه از مرگ، فلج شدن و سایر آسیب‌های وارده بر توانایی‌های جسمی و روحی نجات دهد زیرا به ورزشکاران امکان دسترسی به پزشکان متخصص و بیمارستان‌های تخصصی گران‌قیمت را می‌دهد. وسایلی که در حالت عادی ممکن است دور از دسترس ورزشکاران باشد و او را از مراقبت‌های پزشکی محروم سازد.^۱ به طور کلی می‌توان گفت کلیه بیمه‌هایی که در امر ورزش کاربرد دارند و به نوعی با فعالیت‌ها و مسابقه‌های ورزشی در ارتباط هستند، «بیمه ورزشی» نامیده می‌شوند به عبارت دیگر هر بیمه‌ای را که در عرصه ورزش وجود دارد می‌توان بیمه ورزشی قلمداد نمود. در حال حاضر استقبال از موضوع این نوع بیمه با ظرفیت زیادی که در عرصه ورزش وجود دارد می‌تواند به ایجاد رقابت بین شرکت‌های بیمه برای گسترش این نوع از بیمه‌نامه‌ها منجر گردد.

ورزش یکی از گسترده‌ترین فعالیت‌های بشر است، میلیون‌ها نفر از مردم اروپا به شکل‌های گوناگون که برخی به خاطر پول و عده‌ای دیگر به خاطر احساس لذت و پر کردن اوقات فراغت به صورت منظم یا تصادفی در فعالیت‌های ورزشی شرکت می‌کنند. قوانین و ایجاد یک بازار بیمه‌ای واحد در اروپا این امکان را بر خرید سیاست‌های بیمه‌ای در مقابل آسیب‌های ورزشی از شرکت‌های تاسیس شده عضو را فراهم می‌نماید. بیمه ورزشی شامل بیمه فعالیت‌های ورزشی، حوادث، مصدومیت‌ها، مسئولیت قانونی برای عامل صدمه یا زیان و هم‌چنین گم کردن و یا سرقت وسایل ورزشی می‌گردد و همه مسایل مربوط به آن را تحت پوشش قرار می‌دهد. اغلب خریداران و استفاده‌کنندگان این بیمه‌ها باشگاه‌ها و تیم‌های ورزشی هستند که آن را

ارشد تربیت بدنی، دانشگاه پیام نور تهران، ۱۳۸۶، ص ۳۳

۱. ناصر، کاتوزیان، «خطای ورزشی و مسئولیت ورزشی»، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، شماره ۴۳، ۱۳۷۸، ص ۵۵

۳۸.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال نهم، شماره سی و چهارم، زمستان ۱۳۹۵

برای پوشش اعضای خود اخذ می‌نمایند. در کشورهای اروپایی بازیکنان، باشگاه‌ها و انجمن‌های ورزشی قبل از شرکت در مسابقه‌ها باید تحت پوشش بیمه ورزشی قرار بگیرند تا در صورت بروز هرگونه آسیب و حوادث احتمالی از حمایت لازم برخوردار گردند.^۱

گفتار چهارم: بیمه مسئولیت مدنی ورزشی

با توجه به مسئولیت‌های سنگینی که برای اشخاص حقیقی و حقوقی حاضر در ورزش وجود دارد و همچنین با تاکید بر این نکته که امکان وجود حادثه و خسارت برای افراد فعال در عرصه ورزش دور از انتظار نمی‌باشد، بیمه می‌تواند به عنوان یک پشتیبان بزرگ و مطمئن نقش حمایت‌کننده موثری داشته باشد. اشخاص می‌توانند با استفاده از انواع بیمه‌ها به خصوص بیمه مسئولیت، در هنگام بروز حوادث و آسیب‌ها با آرامش خاطر بیشتری با آنها مقابله نمایند. در این قسمت ابتدا بیمه مسئولیت مدنی تعریف و جایگاه آن در ورزش توضیح داده خواهد شد، سپس انواع بیمه مسئولیت مدنی ورزشی به ترتیب ارایه و تشریح خواهد گردید.

بند اول) تعریف بیمه مسئولیت مدنی و جایگاه آن در ورزش

بیمه مسئولیت مدنی یکی از انواع بیمه خسارت‌ها محسوب می‌گردد که تعریف‌های مختلفی از آن وجود دارد که به برخی از آنها اشاره خواهد شد. در تعریف اول بیمه مسئولیت مدنی: «قراردادی است که به موجب آن بیمه‌گر، ضررهای وارده به بیمه‌گذار را در اثر مراجعه اشخاص ثالث برای مطالبه مسئولیت بیمه می‌نماید.»^۲ در تعریف دوم بیمه مسئولیت مدنی: «بیمه‌ای است که به موجب آن بیمه‌گر متعهد می‌شود هرگاه

۱. بهادر، ایلخانی، نقش بیمه ورزشی در جبران خسارت ناشی از آسیب‌های برگشت‌ناپذیر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان، ۱۳۸۲، ص ۴۴

۲. سیاوش، شجاع پوریان، مسئولیت مدنی ناشی از خطای شغلی پزشک، چاپ اول، انتشارات فردوسی، ۱۳۷۳، ص ۲۳۸

بیمه‌گذار در عقد معینی به سبب تخطی از تعهد خود ملزم به پرداخت خسارتی به نفع متعهدله آن عقد گردد بیمه‌گر آن خسارت را بپردازد، این بیمه اثر شرط عدم مسئولیت را دارد.^۱ و در تعریف آخر بیمه مسئولیت مدنی عبارت است از: «قرارداد پوشش جبران خسارت ناشی از اعمال زیان‌باری است که به موجب قواعد کلی حقوق مسئولیت مدنی، شخص در برابر دیگری عهده‌دار شده است به عبارت دیگر شخص یا اشخاص با انعقاد قرارداد بیمه، مسئولیت احتمالی آینده خود را در برابر ثالث بیمه می‌کنند و شخص بیمه‌گر با دریافت حق بیمه‌های مقرر تعهد می‌کند مسئولیت بیمه‌گذار را در مقابل ثالث پوشش دهد و دارایی او را حمایت نماید.»^۲

وجود بیمه مسئولیت در صورت بروز حادثه و ایجاد خسارت تاثیرهای روانی عمده‌ای بر زیان‌دیده از حادثه و قاضی رسیدگی‌کننده دارد، تحول و توسعه حقوق مسئولیت مدنی موجب توسعه بیمه مسئولیت می‌گردد. جبران خسارت به وسیله بیمه در واقع نوعی جبران خسارت جمعی است در مقابل جبران خسارت فردی و شخصی که به وسیله حقوق و تکنیک‌های مسئولیت مدنی تحقق می‌یابد. حقوق مسئولیت مدنی دو هدف عمده جبران خسارت زیان‌دیده و ایجاد نُرْم‌ها و هنجارهای رفتار اجتماعی افراد را پیگیری می‌نماید. اگر مسئولیت مدنی از دیرباز به عنوان موثرترین وسیله جبران خسارت در نظر گرفته می‌شد، این نقش با پیشرفت بیمه به شدت مورد تردید قرار گرفته است. همچنین سعی در ایجاد هنجارهای رفتاری با توجه به توسعه بیمه و تبدیل مسئولیت فردی به مسئولیت جمعی باعث به وجود آمدن تحول‌های عظیم در نقش مسئولیت مدنی گردیده است.^۳

بسیاری از اشخاصی که در امر ورزش فعالیت می‌کنند از قبیل: بازیکنان، داوران،

۱. محمدجعفر، جعفری لنگرودی، منبع پیشین، ص ۱۲۳

۲. عبدالله، خدابخشی، تاثیر بیمه در حقوق مسئولیت مدنی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه تهران، ۱۳۸۱، ص ۱۵

۳. ایرج، بابایی، «مسئولیت مدنی و بیمه»، فصلنامه پژوهش حقوق و سیاست، دانشگاه علامه طباطبایی، شماره ۴، ۱۳۸۰، ص ۸۱

۴۰.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال نهم، شماره سی و چهارم، زمستان ۱۳۹۵

پزشکان، مدیران باشگاه‌ها و اماکن ورزشی و مسئولان برگزاری مسابقات همگی دارای مسئولیت‌هایی هستند و ممکن است بر اثر همین مسئولیت‌هایی که دارند ملزم به جبران خسارت‌هایی بشوند که مقصر آن حادثه یا خسارت بوده‌اند. بیمه مسئولیت مدنی این نوع زیان‌ها را به وسیله پرداخت غرامت به زیان‌دیدگان از ورزش جبران می‌نماید، این بیمه اشخاص شاغل در ورزش را مطمئن می‌سازد که در صورت بروز هرگونه خسارتی که ناشی از مسئولیت آنان در امر ورزش باشد براساس مقررات در حق اشخاص آسیب‌دیده جبران می‌نماید که به نوعی می‌توان آن را «بیمه مسئولیت مدنی ورزشی» نامید.

بند دوم) انواع بیمه مسئولیت مدنی ورزشی

بحث مسئولیت مدنی در ورزش باعث شده است تا بیمه مسئولیت مدنی در ورزش کاربرد زیادی داشته باشد، به همین جهت به بیمه‌های مسئولیتی که در ورزش کاربرد دارند با توجه به موضوع و کارکرد آن بیمه‌ها می‌توان از عنوان بیمه مسئولیت مدنی ورزشی استفاده نمود. در این قسمت انواع بیمه‌های مسئولیت مدنی ورزشی را که بیشتر مورد استفاده هستند مورد تحلیل و بررسی قرار می‌دهیم.

۱) بیمه مسئولیت مدنی مدیران ورزشی

مدیران ورزشی در معنای عام خود شامل مسئولان وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک، فدراسیون‌ها، هیات‌های ورزشی و مدیران باشگاه‌ها می‌گردد و همگی دارای مسئولیت‌های سنگینی در امر ورزش هستند که امکان وجود طرح دعای مختلف مسئولیت مدنی از سوی اشخاص گوناگون علیه مدیران ورزشی وجود دارد. این وضعیت خطرناک نیاز به پوشش بیمه‌ای حمایت‌کننده را الزامی می‌سازد، بیمه‌ای که مدیران ورزشی را در مقابل تهدیدها حمایت نماید. متداول شدن بیمه مسئولیت مدنی مدیران ورزشی از یک سو بازار جدیدی برای شرکت‌های بیمه به همراه دارد و از سوی دیگر خسارت و ضررهای وارده به اهالی ورزش و سایر اشخاص را جبران می‌نماید.

مسئولیت مدنی و بیمه ورزش..... ۴۱

آنچه در محتوای قرارداد بیمه مسئولیت مدنی مدیران ورزشی اهمیت دارد بیمه‌گذار، موضوع بیمه و حق بیمه است. بیمه‌گذار همان مدیران ورزشی هستند و خطرهای قابل بیمه به طور کلی برای آنان عبارتند از: خطرهای ناشی از حوادث و زیان‌های مالی وارده به ورزش‌کاران ملی و باشگاهی در مسابقات و تمرین‌ها، حوادث و زیان‌های وارده به کادر مربیان، اعضای باشگاه، تماشاگران، کادر پزشکی و اشخاص ثالث. البته استثنائاتی در این زمینه وجود دارد که مشمول تعهدهای بیمه نمی‌شوند، این موارد عبارتند از: حوادث و خطرهای ناشی از تقصیرهای عمدی مدیران ورزشی، اعمال غیرقانونی، شورش‌های خیابانی و ازدحام‌های ورزشی، تقلب، انجام ورزش‌های بدون مجوز و دیگر موارد می‌توان نام برد.

غالباً بیمه‌های معمولی قابلیت پوشش حوادث ورزشی را به دلیل شروط رافع ضمانت موجود در آئین‌نامه‌ها و مقررات ورزشی ندارند، لذا باید بیمه‌های خاصی در این موارد مطرح شوند. بیمه مسئولیت مدنی مدیران ورزشی نوعی از بیمه است که در آن مسئولان وزارت ورزش و جوانان، فدراسیون‌ها، هیات‌های ورزشی و مدیران باشگاه‌ها به عنوان بیمه‌گذار از طریق یک شرکت بیمه به عنوان بیمه‌گر مسئولیت مدنی خود را در قبال صدمه‌های بدنی و خسارت‌های مالی که ناشی از تقصیرهای خود یا مستخدمان آنها است بیمه می‌نمایند، این خسارت‌ها می‌توانند بر ورزشکاران تحت قرارداد با باشگاه یا سایر ورزش‌کاران و حتی افراد ثالث وارد آید.^۱

۲) بیمه مسئولیت مدنی مدیران ورزشگاه‌ها و اماکن ورزشی

ورزش‌گاه‌ها و اماکن ورزشی همیشه با خطرهای زیادی مواجه هستند و به همین دلیل مدیران و مسئولان این اماکن ممکن است دارای مسئولیت‌هایی باشند، حوادث و آسیب‌ها به طور معمول در ورزش‌گاه‌ها رخ می‌دهد ولی راهبردهای مختلفی برای مدیریت خطر وجود دارد که احتمال آسیب‌دیدگی و طرح دعاوی قضایی را کاهش

۱. عباس، ویشته، «مبانی حقوقی بیمه مسئولیت مدنی مدیران ورزشی»، فصلنامه صنعت بیمه، پژوهشکده بیمه، شماره ۷۶، ۱۳۸۳، ص ۴۶

۴۲.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال نهم، شماره سی و چهارم، زمستان ۱۳۹۵

می‌دهد که یکی از آنها تحت پوشش قرار گرفتن نوعی بیمه است که در صورت طرح شکایت علیه مدیران اماکن ورزشی و محکومیت آنها به جبران خسارت، آن را جبران می‌نماید.

اماکنی که فضای خود را در اختیار استفاده‌کنندگان یا مستاجران قرار می‌دهند باید تعداد بسیاری از این افراد را بیمه نمایند، قراردادهای بیمه باید همه‌ساله مورد بررسی قرار گیرند تا اطمینان حاصل شود همه افراد تحت پوشش بیمه قرار دارند، اماکنی که میزبان رویدادهای مختلف هستند باید بیمه‌های مناسبی را برای شرکت‌کنندگان تهیه نمایند. بیمه نکردن و سهل‌انگاری در انجام دادن این امر مهم برای مدیران اماکن ورزشی مسئولیت زیادی را به وجود می‌آورد، علاوه بر آنها مدیران ورزشگاه‌ها به عنوان کارفرما باید کلیه کارگران و کارمندان خود را بیمه و مورد حمایت قرار دهند، اگر در این مورد هم سهل‌انگاری به وجود آید مدیران مسئولیتی مضاعف خواهند داشت.^۱

بروز حوادث متنوع و پرمخاطره برای کلیه مراجعین به مجموعه‌های ورزشی مشکل‌های عدیده‌ای برای دست‌اندرکاران و صاحبان این مجموعه‌ها پدید می‌آورد. صاحبان اماکن ورزشی ضمن رعایت اصول ایمنی و حفاظتی گاهی با حوادثی که منجر به نقص عضو، فوت و هزینه‌های پزشکی مراجعین مواجه می‌گردند که مناسب‌ترین راه برای جبران غرامت پیش‌بینی نشده تهیه بیمه‌نامه مسئولیت مدنی مجموعه‌های ورزشی است، خسارت‌های تحت پوشش این بیمه‌نامه فوت، نقص عضو و خسارت مالی است که از مدیران و صاحبان این اماکن در موارد ذکر شده حمایت می‌نماید.

۳) بیمه مسئولیت مدنی پزشکان ورزشی

پزشکان ورزشی در عرصه فعالیت‌ها و مسابقه‌های ورزشی حضور گسترده و موثری دارند که امکان دارد به همین جهت مسئولیت‌هایی برای آنان به وجود بیاید، آنان

۱. گیل، فرد، مدیریت اماکن ورزشی، ترجمه دکتر حسن اسدی و همکاران، چاپ اول، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۸، ص ۳۷۴

می‌توانند با تحت پوشش قرار گرفتن بیمه مسئولیت حرفه‌ای در زمان بروز مسئولیت مورد حمایت قرار بگیرند. موضوع بیمه مسئولیت مدنی حرفه‌ای پزشکان عبارت است از جبران مسئولیت مدنی بیمه‌گذار که در اثر قصور و تقصیر در انجام امور پزشکی منجر به ورود صدمه‌های جسمانی، روانی یا فوت اشخاص گردد. بدین معنا که اگر بیمه‌گذار به غیر عمد یعنی به علت خطا، اشتباه، غفلت یا قصور در انجام خدمات‌های حرفه‌ای سبب ورود صدمه‌های جسمانی، روانی یا فوت بیمار گردد و بیمه‌گذار قانوناً مسئول و ملزم به جبران آن شناخته شود، بیمه‌گر از عهده جبران آن برخواهد آمد و مسئولیت او به وسیله شرکت بیمه تامین می‌گردد. علاوه بر موارد قبلی پزشک نه تنها مسئول خسارت‌هایی است که بر اثر فعل مستقیم او وارد می‌شود بلکه مسئول خسارت‌هایی که از عمل اشخاصی که تحت نظر و مسئولیت مستقیم او قرار دارند مانند: پرستار، دستیار، تکنسین و اشخاص دیگر نیز می‌باشد. با انعقاد قرارداد بیمه مسئولیت مدنی، بیمه‌گر متعهد می‌شود خسارت وارد شده را تا میزان تعهد جبران کند، در واقع بیمه‌گر دین احتمالی پزشک (بیمه‌گذار) را در مقابل اشخاص زیان‌دیده به عهده می‌گیرد.^۱

بیمه مسئولیت مدنی پزشکان به طور کلی به منظور تامین و حمایت جامعه پزشکی کشور ارایه گردیده و آنها را در مقابل مسئولیت‌های احتمالی تحت پوشش قرار می‌دهد که براساس قانون بیمه حق بیمه این نوع بیمه‌نامه با توجه به شغل و ضریب بروز صدمه تعیین می‌شود که در صورت عدم بروز خسارت تخفیف‌هایی برای صدور بیمه‌نامه بعدی لحاظ می‌گردد. این بیمه‌نامه نیز دارای استثنائاتی می‌باشد که از شمول تعهدهای بیمه‌گر خارج است و اکثراً موارد غیرقانونی و غیرتخصصی را تحت پوشش قرار نمی‌دهد.

۱. سیاوش، شجاع پوریان، منبع پیشین، ص ۲۴۰

۴) بیمه مسئولیت مدنی تولیدکنندگان و عرضه‌کنندگان کالای ورزشی

لوازم و تجهیزات ورزشی دارای اهمیت بسیار خاصی است که حتی انجام برخی از ورزش‌ها بدون وجود آنها امکان ندارد، اگر این وسایل دارای استانداردهای لازم و ویژگی‌های خاص خود نباشند و به همین علت باعث بروز حادثه یا صدمه برای اهالی ورزش گردند سبب به وجود آمدن مسئولیت برای شرکت‌های تولید و عرضه‌کننده محصول‌های ورزشی خواهند شد. به عبارت دیگر امکان دارد آنان در قبال مشتریان یا دیگر افراد برای جرح، بیماری یا خسارت ناشی از کالایی که عرضه می‌کنند متحمل مسئولیت شوند. هر شرکتی که محصولی از هر نوع تولید، تعمیر، تمیز یا عرضه می‌کند نیازمند بیمه مسئولیت کالا است یعنی بیمه مسئولیت برای خسارت‌های مالی یا بدنی ناشی از کالای عرضه شده (با عیوب آن کالاها)، نیاز به این‌گونه بیمه‌نامه در طول سالیان متمادی ناشی از آگاهی فزاینده جامعه از دریافت خسارت، روند دادگاه‌ها در مورد زیان‌دیده‌هایی که مدعی تحمل خسارت ناشی از عیوب کالاهای خریداری شده بوده‌اند و صدور رای به نفع آنها به رسمیت شناختن قوانین رشد یافته است.^۱

بیمه مسئولیت تولیدکنندگان شامل کیفیت محصول و خسارت وارده ناشی از استفاده محصول که در نتیجه عدم ایمنی و وجود عیب و نقص در کالای تولید و عرضه شده به وقوع پیوسته باشد بنا به درخواست بیمه‌گذار می‌باشد او باید کلیه اطلاعات لازم در مورد کالا و محصول را در اختیار بیمه‌گر قرار دهد. خسارت‌های تحت پوشش این بیمه‌نامه شامل: فوت، نقص عضو، هزینه پزشکی و خسارت مالی است، بیمه‌گر خسارت‌های مربوط به فوت، نقص عضو، هزینه‌های پزشکی و خسارت‌های مالی تبعی ناشی از محصول و خسارت‌های مربوط به عیب و نقص کیفی محصول را می‌پردازد و این بیمه‌نامه نیز دارای استثنائاتی است که از شمول تعهدهای بیمه‌گر خارج است.

۱. آلن، پاول، بیمه‌های مسئولیت، ترجمه علی‌اکبر ریسه، چاپ اول، انتشارات بیمه مرکزی ایران، ۱۳۸۱،

۵) سایر بیمه‌های مسئولیت مدنی ورزشی

علاوه بر بیمه‌هایی که ذکر گردید بیمه‌نامه‌های مسئولیت مدنی مرتبط دیگری نیز در امر ورزش وجود دارد که به طور مختصر به آنها اشاره می‌شود:

الف) بیمه مسئولیت مدنی مربیان ورزشی: این افراد می‌توانند با استفاده از بیمه مسئولیت حرفه‌ای خود را در مقابل خسارت ناشی از خطا، غفلت و سهل‌انگاری در انجام وظایف حرفه‌ای در زمان کار بیمه نمایند. قصور در انجام وظیفه یا خطای تصادفی موضوع اصلی این بیمه می‌باشد و این موارد ممکن است توسط مربی ورزشی در طول دوره آموزشی یا فعالیت ورزشی اتفاق بیافتد.

ب) بیمه مسئولیت مدنی ورزشکاران: این اشخاص می‌توانند با استفاده از بیمه‌نامه خاص حرفه‌ای که بیمه‌گران ارائه می‌کنند خود را در مقابل خطرهای ناشی از مسئولیت شرکت در فعالیت‌ها و مسابقات ورزشی در صورتی که منجر به ایجاد خسارت یا آسیب شود مورد حمایت آنان قرار دهند، البته این بیمه‌نامه ممکن است مزایای دیگری برای ورزشکاران در نظر بگیرد.

ج) بیمه مسئولیت مدنی مدیران مراکز آموزشی: مسئولیت افرادی که در مراکز آموزشی مشغول کار یا تحصیل هستند برعهده مدیران این مراکز می‌باشد، از این رو در صورتی که برای یکی از این افراد در زمان حضور در مراکز آموزشی و یا خارج از آن با نظارت مرکز اتفاقی رخ دهد مخصوصاً که آن حادثه ناشی از فعالیت‌ها و مسابقات ورزشی باشد، کلیه خسارت‌های آن برعهده مدیران مراکز آموزشی می‌باشد. بیمه مسئولیت مدیران مراکز آموزشی به منظور پوشش خسارت‌های جانی احتمالی برای افراد حاضر در مراکز آموزشی صادر می‌شود و خسارت‌های فوت، نقص عضو و هزینه‌های پزشکی را مورد پوشش قرار می‌دهد.

د) بیمه مسئولیت مدنی مدیران و سرپرستان اردوها: مسئولیت افرادی که در اردو هستند به عهده مدیر اردو است، از این رو در صورتی که بر اثر تقصیر مدیر اردو برای یکی از افراد حاضر در اردو حادثه‌ای رخ دهد، جبران خسارت‌های آن برعهده او

۴۶.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال نهم، شماره سی و چهارم، زمستان ۱۳۹۵

می‌باشد. بیمه‌نامه مسئولیت مدیران اردو به منظور پوشش خسارت‌های جانی احتمالی افراد حاضر در اردوها صادر می‌شود و خسارت‌های فوت، نقص عضو و هزینه‌های پزشکی را تحت پوشش قرار می‌دهد.

ه) **بیمه مسئولیت مدنی مدیران و ناجیان استخر:** یکی از اماکن مهم ورزشی که بیشترین خطر در آن وجود دارد استخرهای شنا است، شناگران همواره با خطرهای زیادی مواجه هستند؛ خطرهای ذکر شده قابل بیمه شدن می‌باشند. مدیران استخرها و ناجیان غریق می‌توانند مسئولیت خود را در مقابل خسارت‌های جانی و مالی استفاده‌کنندگان تحت پوشش بیمه قرار دهند، محاسبه حق بیمه براساس شرایط گوناگون از جمله نوع و محل استخر محاسبه و برای مدت گوناگون با توجه به توافق طرفین صادر می‌گردد.^۱

گفتار پنجم: بیمه حوادث ورزشی

انسان‌ها همواره در زندگی روزمره با حوادث گوناگونی مواجه هستند، وجود حوادث و آسیب‌های بسیار زیاد در ورزش ایجاد می‌نماید علاوه بر استفاده از انواع بیمه‌ها، از بیمه حوادث به طور خاص استفاده شود. در این قسمت ابتدا بیمه حوادث ورزشی را تعریف و سپس نهادهای متولی بیمه و خدمات درمانی ورزش کشور مورد بررسی قرار خواهند گرفت.

بند اول) تعریف بیمه حوادث ورزشی

بیمه حوادث ورزشی یکی از انواع بیمه اشخاص محسوب و هدف آن حمایت از اشخاص در مقابل حوادثی است که در طول مدت عمر خود از قبیل: فوت، جراحی، صدمه‌های بدنی و هزینه‌های پزشکی رخ می‌دهد و اکثراً به صورت پوشش خطرهای

۱. کیوان، شعبانی مقدم و همکاران، حقوق ورزشی، چاپ اول، انتشارات اندیشه‌های حقوقی، ۱۳۸۸،

ناشی از حوادث تمام وقت است که به صورت گوناگون و با نام‌های مختلف صادر می‌شود. مسئولان وزارت ورزش و جوانان، کمیته ملی المپیک، فدراسیون‌ها، باشگاه‌های ورزشی و به طور کلی تمام اشخاصی که در امر فعالیت‌ها و مسابقات ورزشی فعال و متصدی امر هستند باید طبق آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های مختلف نسبت به تهیه بیمه حوادث برای اعضای خود اقدام نمایند. بیشترین کسانی که در امر ورزش در معرض آسیب‌دیدگی و حادثه قرار دارند ورزشکاران هستند لذا تهیه این نوع بیمه برای آنان ضرورت دارد، البته اشخاص دیگری که در ورزش حاضر و فعال هستند از قبیل: مربیان، سرپرستان، پزشکان، تماشاگران و مسئولان اجرایی نیز می‌توانند تحت پوشش این نوع بیمه قرار بگیرند. نکته قابل ذکر این است که تسهیلات و کمک‌های مالی که از این طریق ارایه می‌شود به عنوان کمک هزینه درمان و نه غرامت کامل، پرداخت می‌گردد البته میزان این خسارت‌ها از ورزشی به ورزش دیگر متفاوت بوده و حتی به سن و سطح فنی شرکت‌کنندگان مسابقه‌ها و فعالیت‌ها بستگی دارد.^۱

بند دوم) نهادهای متولی بیمه و خدمات درمانی ورزش کشور

به طور کلی در هر کشور علاوه بر شرکت‌های بیمه دولتی و خصوصی نهادهایی وجود دارد که از طرف نهادهای متولی ورزش کشور مسئول ارائه خدمات در زمینه بیمه و درمان به جامعه ورزش هستند. در کشور ما دو نهاد وجود دارد که وظیفه آنان خدمت‌رسانی به اهالی ورزش به خصوص ورزشکاران است که به بررسی اجمالی آنها می‌پردازیم:

الف) فدراسیون پزشکی ورزشی

فدراسیون پزشکی ورزشی یکی از فدراسیون‌هایی است که زیر نظر وزارت ورزش و جوانان در زمینه ارایه خدمات پزشکی به اهالی ورزش فعالیت می‌کند و با همه فدراسیون‌ها در تعامل و دارای وظایف مشخصی می‌باشد. این فدراسیون دارای

۱. روح‌اله، نجمی، منبع پیشین، ص ۳۵

۴۸.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال نهم، شماره سی و چهارم، زمستان ۱۳۹۵

کمیته‌های مختلف آموزشی، پژوهشی، بهداشتی، دوپینگ، پوشش پزشکی مسابقه‌ها، خدمات درمانی و دیگر بخش‌های مربوطه می‌باشد.^۱

فدراسیون پزشکی ورزشی علاوه بر وظایف مشخص گردیده یک وظیفه مهم دیگر دارد که به موجب آئین‌نامه نحوه تامین و ارایه خدمات درمانی حوادث ورزشی ویژه ورزشکاران و دست‌اندرکاران جامعه ورزش، مسئول اجرای دستورالعمل آئین‌نامه مذکور است. منابع مالی از طریق دریافت حق عضویت و خدمات‌هایی که ارایه می‌گردد تامین می‌شود، کلیه افرادی که مبادرت به استفاده از امکانات ورزشی وزارت ورزش و جوانان و مکان‌های تحت نظر به هر نحو می‌نمایند باید تحت پوشش قرار گیرند و از جمله آنها مدیران، پیش‌کسوتان، ورزشکاران، داوران، مسئولان فدراسیون‌ها و هیات‌های ورزشی هستند. یکی از وظایف مهم مسئولان مسابقه‌ها تنظیم برگ گزارش حوادث است زیرا زیربنای اولیه کار کمیته درمان همین گزارش است که در برخی موارد توسط مسئولان ورزشگاه‌ها، باشگاه‌ها، اماکن ورزشی، سرپرستان و مربیان تهیه و تکمیل می‌شود که مسئولان مسابقه مسئول اصلی تنظیم آن در مسابقه‌های رسمی هستند. نکته آخر این‌که حوادث ناشی از فعالیت‌های غیرمجاز و برخلاف مقررات، برخی خدمات درمانی و داروها فاقد پوشش این آئین‌نامه هستند.

ب) صندوق اعتباری حمایت از قهرمانان و پیشکسوتان ورزش کشور

اساسنامه صندوق اعتباری حمایت از قهرمانان و پیشکسوتان ورزش کشور به استناد تصویب‌نامه هیات محترم وزیران مصوب ۱۳۸۲/۱/۲۴ در ۲۹ ماده و ۱۹ تبصره تنظیم و در تاریخ ۱۳۸۲/۴/۱ به تصویب رسید. شرایط اشخاص واجد صلاحیت برای عضویت در این صندوق در اساسنامه ذکر شده و برای هر یک از آنها تعریف‌هایی ارایه گردیده است. یکی از وظایف مهم این صندوق اعطای تسهیلات بیمه‌ای اعم از بیمه خدمات درمانی، حوادث، از کارافتادگی، نقص عضو، فوت، بیمه عمر، بیمه مسئولیت و غیره به

۱. جعفری فرید و همکاران، بانک اطلاعاتی ورزش کشور، چاپ پنجم، شرکت برگ‌های زرد طیف

اعضا است و اشخاص واجد شرایط می‌توانند با پرداخت حق عضویت از خدمات‌ها و مزایای صندوق بهره‌مند گردند.^۱

نتیجه‌گیری

حقوق نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای در زندگی انسان‌ها دارد، وجود ضرر و خسارت‌ها برای همه اشخاص باعث گردیده است تا مسئولیت مدنی به عنوان یکی از زیرمجموعه‌های مهم حقوق وظیفه تحلیل و بررسی این رویدادها را برعهده داشته باشد. این نقش در ورزش به جهت امکان وقوع حوادث، آسیب‌ها و خسارت‌های ناشی از فعالیت‌ها و مسابقه‌های ورزشی دارای اهمیت بسیار زیادی است. حقوق ورزشی به عنوان یک رشته جدید می‌تواند به طور دقیق و تخصصی به بررسی این وقایع بپردازد و به نوعی رابط میان دو علم حقوق و ورزش باشد. برای پیشگیری و جلوگیری از وقوع این آسیب‌ها و همچنین برای جبران خسارت‌های ناشی از ورزش راهکارهایی وجود دارد که یکی از مهم‌ترین آنها استفاده از بیمه است، زیرا بیمه می‌تواند قبل از وقوع حادثه باعث آرامش خاطر و بعد از وقوع آن نوعی وسیله جبران خسارت تلقی گردد.

بیمه‌های زیاد و متنوعی در سراسر کشور وجود دارد ولی بیمه‌هایی که در ورزش کاربرد دارند و به نوعی با آن مرتبط هستند را می‌توان باعث تاسیس نوع جدیدی از بیمه به نام «بیمه ورزشی» تلقی نمود که از مهم‌ترین زیرمجموعه‌های آن می‌توان به بیمه‌های مسئولیت مدنی ورزشی و بیمه حوادث ورزشی اشاره نمود. کارشناسان رشته‌های حقوق و تربیت بدنی بایستی با بررسی دقیق مسئولیت‌ها و حوادث ناشی از ورزش نیازهای واقعی این حوزه را شناسایی نمایند و براساس آن راهکارهای مناسبی را ارائه دهند زیرا مسایل بسیار زیاد و پیچیده‌ای در این قلمرو وجود دارد که همه آنها باید با دقت و به طور جداگانه مورد بررسی قرار گیرند.

بیمه‌های ورزشی با توجه به گستردگی قلمرو فعالیت‌های ورزشی باید از قابلیت

۵۰.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال نهم، شماره سی و چهارم، زمستان ۱۳۹۵

انعطاف‌پذیری بالایی برخوردار باشند و صرفاً یک بیمه‌نامه عادی با کاربردهای معمولی و اندک نباشد بلکه بیمه‌نامه‌ای ممتاز همراه با کارآیی بالا و متفاوت باشد تا همه اشخاص فعال در ورزش حرفه‌ای و غیرحرفه‌ای را یاری و تحت حمایت خود قرار دهد. شرکت‌های بیمه با استفاده از تجربه‌ها و پرونده‌هایی که در این زمینه وجود دارد می‌توانند اقدام‌های موثری را جهت ارائه انواع بیمه‌های ورزشی با قابلیت گوناگون انجام دهند. اشخاص شاغل و فعال در عرصه ورزش می‌توانند از انواع بیمه‌های ورزشی استفاده نمایند تا در مواقع بروز حادثه و ایجاد مسئولیت برای آنها، شرکت‌های بیمه به نمایندگی آنها از عهده جبران خسارت‌ها برآیند. البته بیمه‌گذاران برای استفاده از مزایای بیمه‌های ورزشی باید در چارچوب قوانین مملکتی به فعالیت بپردازند و کلیه مجوزهای قانونی را در اختیار داشته باشند. امیدواریم این بیمه‌نامه‌ها توسط شرکت‌های بیمه کشور به نحو مطلوب عرضه شود زیرا بیمه‌های ورزشی می‌تواند کمک شایانی به اهالی ورزش نماید تا آنها بتوانند با طیب خاطر بیشتری به انجام ورزش و فعالیت‌های مربوط به آن بپردازند.

منابع:

۱. انیسی، محمدعلی، (۱۳۹۱)، «حقوق ورزشی»، ماهنامه مدرسه حقوق، کانون وکلای دادگستری اصفهان، شماره ۶۹.
۲. ایلخانی، بهادر، (۱۳۸۲)، نقش بیمه ورزشی در جبران خسارت ناشی از آسیب‌های برگشت‌ناپذیر، پایان‌نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد خوراسگان.
۳. بابایی، ایرج، (۱۳۸۷)، حقوق بیمه، چاپ هفتم، تهران، انتشارات سمت.
۴. بابایی، ایرج، (۱۳۸۰)، «مسئولیت مدنی و بیمه»، فصلنامه پژوهش حقوق و سیاست، دانشگاه علامه طباطبایی، شماره ۴.
۵. باریکلو، علیرضا، (۱۳۸۵)، مسئولیت مدنی، چاپ اول، تهران، نشر میزان.
۶. پاول، آلن، (۱۳۸۱)، بیمه‌های مسئولیت، ترجمه علی‌اکبر ریسه، چاپ اول، تهران، انتشارات بیمه مرکزی ایران.
۷. جعفری فرید و همکاران، (۱۳۸۸)، بانک اطلاعاتی ورزش کشور، چاپ پنجم، تهران، شرکت برگ‌های زرد طیف هنر.
۸. جعفری لنگرودی، محمدجعفر، (۱۳۸۳)، ترمینولوژی حقوق، چاپ چهاردهم، تهران، انتشارات گنج دانش.
۹. خدابخشی، عبدالله، (۱۳۸۱)، تاثیر بیمه در حقوق مسئولیت مدنی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق خصوصی، دانشگاه تهران.
۱۰. شجاع پوریان، سیاوش، (۱۳۷۳)، مسئولیت مدنی ناشی از خطای شغلی پزشک، چاپ اول، تهران، انتشارات فردوسی.
۱۱. شعبانی‌مقدم، کیوان و همکاران، (۱۳۸۸)، حقوق ورزشی، چاپ اول، تهران، انتشارات اندیشه‌های حقوقی.
۱۲. فرد، گیل، (۱۳۸۸)، مدیریت اماکن ورزشی، ترجمه دکتر حسن اسدی و همکاران، چاپ اول، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.

- ۵۲.....تحقیقات حقوقی تطبیقی ایران و بین‌الملل، سال نهم، شماره سی و چهارم، زمستان ۱۳۹۵
۱۳. قاسم‌زاده، سیدمرتضی، (۱۳۸۸)، الزام‌ها و مسئولیت مدنی بدون قرارداد، چاپ هفتم، تهران، نشر میزان.
۱۴. کاتوزیان، ناصر، (۱۳۸۶)، الزام‌های خارج از قرارداد، جلد اول، چاپ هفتم، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.
۱۵. کاتوزیان، ناصر، (۱۳۸۵)، وقایع حقوقی، چاپ یازدهم، تهران، انتشارات شرکت سهامی انتشار.
۱۶. کاتوزیان، ناصر، (۱۳۷۸)، «خطای ورزشی و مسئولیت ورزشی»، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، شماره ۴۳.
۱۷. معزی، جعفر، (۱۳۸۶)، حقوق بیمه شخص ثالث، چاپ اول، شیراز، انتشارات آوند اندیشه.
۱۸. معین، محمد، (۱۳۸۴)، فرهنگ فارسی (یک جلدی)، چاپ سوم، تهران، انتشارات ساحل.
۱۹. نجمی، روح‌اله، (۱۳۸۶)، بررسی پوشش بیمه‌ای بازیکنان لیگ حرفه‌ای ایران و ژاپن، پایان‌نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی، دانشگاه پیام نور تهران.
۲۰. ویشته، عباس، (۱۳۸۳)، «مبانی حقوقی بیمه مسئولیت مدنی مدیران ورزشی»، فصلنامه صنعت بیمه، پژوهشکده بیمه، شماره ۷۶.